

ואולם כמה ראשונים כתבו שאין אומרים 'לבוד' להחמיר (עתוס' סוכה יז ורא"ש שם אות לג. ועוד). יש מישבים שיטתם שלא אמרו זאת אלא בלבד באמצע [שנחלקו בו רבינא ורב אחא והלכה כדברי המיקל משניהם, הלכך כאן שהיא חומרא אין אומרים 'לבוד'] אבל מן הצד לדברי הכל אומרים 'לבוד' להחמיר (עפ"י קרבן נתנאל שם. ולפי"ז אם באותה סוכה יהא נידון של לבוד לקולא באמצע, ממה נפשך תהא פסולה, וצ"ע. גם נראה לכאורה שכשפסקו הלכה כדברי המיקל שוב הוא דין ודאי). ויש מישבים בפנים אחרות (ע' יד דוד כאן; נפש חיה יו"ד צו; אבני נזר או"ח רצא, י ובסי' שט [ב]; קהלות יעקב סוכה יג).

יתכן עוד שלא אמרו הראשונים אלא בכגון צירוף סכך פסול ע"י לבוד, שעיקר דין שיעור בסכך פסול הוא הלכה, ואין אומרים לבוד להחמיר לענין זה, להחשיב שיש כאן שיעור פסול [וכעין ענין תרי הלכות הוא], אבל בדבר התלוי במציאות כגון שם 'מחיצה' וכד', אומרים לבוד בכל אופן, שכך נאמר בעיקר שם מחיצה שפרצות פחות מג' אינן מתחשבות, ונחשב הכל כסתום.

(ע"ב) 'זלרבן שמעון בן גמליאל להוי כנראה מבחוץ ושוה מבפנים' – שאף על פי שהלחי עצמו גדול ככותל המבוי, הלא גם כותל מבוי ממש שבצדו האחד בולט בראשו יותר מבצדו האחר נידון משום לחי, כדלהלן (תורי"ד).

'נראה מבפנים ושוה מבחוץ נידון משום לחי' – שהרי עיקר ההיכר לבני מבוי נעשה. 'נראה מבחוץ ושוה מבפנים... חד אמר נידון משום לחי' – שהרי בני רשות הרבים לא יחשדום בראותם מטלטלים בתוך המבוי, וגם בני המבוי בצאתם לרשות הרבים רואים אותו (עפ"י רבנו יהונתן).

'כותל שצידו אחד כנוס מחבירו' – שמקצת מהעובי שבראשו מתקצר מקצתו האחר; 'בין שנראה מבחוץ ושוה מבפנים' – שצדו הפנימי ארוך יותר מצדו החיצון, והרי מבפנים אין ניכר הלחי אלא מבחוץ ניכרת הבליטה. 'ובין שנראה מבפנים ושוה מבחוץ' – שצדו החיצוני בולט יותר מצדו הפנימי, ולעומדים מבחוץ נראית הבליטה כהמשך כותל המבוי.

דף י

'אין, משום דתני רבי חייא כוותיה' – וכל ברייתא הנשנית בבית רבי חייא ורבי אושעיא סומכים עליה, ושלא נשנית אין סומכים עליה. ובירושלמי אמרו על כך, כל משנה שלא נכנסה לחבורה אין סומכים עליה (מובא בראשונים).

'לחי המושך עם דופנו של מבוי; פחות מד' אמות נידון משום לחי ומשתמש עד (כצ"ל) חודו הפנימי... שמע מינה בין לחיין אסור'. ואם תאמר שמא משום כך אינו משתמש אלא עד חודו הפנימי, לפי שאין כותל כנגדו? יש לומר א"כ מה משמיענו באמרו 'עד חודו הפנימי', היה לו לסתום ההתר וממילא ידענו שמותר לטלטל עד קצה הכתלים.

ברשב"א ובר"ן תרצו שודאי מדובר כשיש כותל כנגד הלחי המושך שהרי אמרו ד' אמות צריך לחי אחר להתירו' – הרי שבלחי אחר עכ"פ מותר, ומוכח שיש כותל כנגדו. אך בגירסה שלפנינו לא נאמר 'צריך לחי אחר' וצ"ל כנ"ל (ובתו"ח נשאר בקושיא).

'אי נמי לאידך גיסא; פסי ביראות דאקילת בהו חד קולא אקיל בהו קולא אחרנא, מבוי כלל וכלל

לא' אין רוצה לומר שלרבי יהודה יהא פסול יותר מעשר, שהרי שנו בברייתא רבי יהודה אומר אינו צריך למעט, אלא כוונת המאמר שרבי יהודה לא למד מפסי ביראות, שהרי יש לפרוך לכל צד (עפ"י רשב"א ריטב"א ור"ן; תו"ח).
ולעיל ב: משמע שרבי יהודה למד מפתחו של עולם ומכשיר עד רוחב עשרים. ע"ש בראשונים ובגליון הש"ס.

(ע"ב) 'עושה פס גבוה עשרה במשך ארבע אמות ומעמידו לארכו של מבוי'. יש מן הראשונים שכתבו שהפס מחלק את המבוי ונעשו על ידו שני מבואות. ולפי זה כתבו שצריך שיהיו בתים וחצרות פתוחים לכל אחד מהמבואות (עפ"י אור זרוע; עבודת הקדש להרשב"א; או"ח שסג, לג). וכן צריך שהקורה תיגע בפס או תהא סמוכה אליו בתוך שלשה טפחים ולא תהא מוגבהת ממנו יותר, כדין קורה שעל גבי כותל המבוי (ראב"ד, רשב"א ור"פ).

ויש אומרים שאין כאן שני מבואות אלא תקנו לעשות פס כדי שיהא המבוי כבעל שני פתחים. ועל כן אין צריך שהקורה תהא מונחת על אותו פס אלא יכולה להיות גבוהה ממנו הרבה ובלבד שתהא מונחת על הכתלים (כן מובא בריטב"א ובר"ן. וע"ע שפת אמת. וכן הביא המאירי מ"ש אומרים' שאין צריך בתים וחצרות פתוחים בשניהם. וכן נקט כדבר פשוט בספר קרן אורה, מפני שאינם שני מבואות ממש. אלא שכתב מסברא שהקורה צריכה להיות ע"ג הפס).

בסברא זו מתפרש גם הטעם של משנת לוי גועץ קנה באמצעיתו ודיו – לא שמחלקו בכך לשני מבואות אלא תקנו ש"ע"י הקנה נעשים שני פתחים למבוי. ולוי לא סבר כן משום 'אתי אורא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה' וכמוש"כ רש"י והרשב"א [ולשיטת הירושלמי שהביא, אכן מועיל פס ארבעה בכגון זה]. והגרעק"א הקשה מדוע נצרך רש"י לסברא זו הלא אין כאן שני מבואות וסוף סוף המבוי רחב יותר מעשרה. ולפי האמור ניהא (ומה שהוכיח מלהלן – ע' בספר חדושים ובאורים שיישב).

'לאיי פלגיתו' רש"י מפרש לאיי – באמת. ויש מפרשים, קיצור של 'לא היא'; לא כדבריך אלא חולקים אתם.

דף יא

'אמר ליה – רב – אתנייה צריך למעט'. מדובר על פתח הרחב מעשר אמות (כמבואר בסוגיא, וכן לעיל ב: – ומשנה רב את גרסת משנתנו). וטעמו של רב, מפני שלמד מפתחו של היכל שרחבו עשר אעפ"י שהיתה לו צורת הפתח.
ונראה שמאותו הטעם גם פתח הגבוה מעשרים אמה אינו מותר בצורת הפתח לשיטתו (עפ"י חזו"א קיב, א. וצ"ע בר"ן לעיל ב).

'דלית להו שקפי'. יש מפרשים [דלא כפרש"י] שאין להם מזוזות הבולטות מהכותל, אלא עובי הכותל עצמו משמש כמזוזות. וכן 'לית להו תיקרה' – שאין המשקוף בולט מעובי הכותל (ריטב"א). והר"ן נקט לעיקר כפרש"י, שהרי אפילו קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהם נחשבת 'צורת הפתח' ואין צריך בליטה. והריטב"א סבר שכשיש כותל ואין בו משקוף ומזוזות, מגרע גרע, שאינו אלא חור ולא פתח.

'צורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה ולא כלום'. יש מפרשים דלא כרש"י, שעשה צורת הפתח